

KPSS TARİH · ÜNİTE 2 / 13 · OSMANLI ÖNCESİ TÜRK DEVLETLERİ TARİHİ

Türk-İslam Tarihi: KPSS Hap Bilgi

KPSS'de Osmanlı öncesi Türk tarihinden her yıl yaklaşık **3 soru** geliyor. Türk-İslam tarihi bu bloğun ikinci büyük parçası: ÖSYM 2012-2021 arasında buradan **11 soru** sordu.

Soruların çoğu savaşlardan değil **kültürden** geldi: Kutadgu Bilig, siyasetname, vakıf, kümbet, Ahilik. Notlar bu yüzden devletleri kısa tutuyor, eserlere, toprak düzenine ve mimariye geniş yer ayırıyor. ÖSYM'nin sorduğu her bilginin yanında sorulduğu yıl yazıyor.

Bu ünite

11 çıkmış soru (2012-2021)

bu bloktan yılda ~**3** soru

11 ÖSYM tuzağı

① ÖSYM bu ünitelerden ne sordu?

11 sorunun 7'si tek konudan geldi: Kültür ve medeniyet.

Kültür ve medeniyet ■■■■■■ 7 soru

2015 Semerkant: "şehirlerin şahı" 2015 "At Türk'ün kanadıdır" 2016 Ahilik ve fütüvvet
2018 Kümbet 2018 Vakıf arazisi 2020 Siyasetname 2021 Kutadgu Bilig

Devletler ve olaylar ■■■■ 4 soru

2012 Satuk Buğra Han ve Karahanlılar 2014 Gaznelilerin ülkesi (963-1187)
2017 Gazneli ve Tolunoğulları'nın kuruluşu 2017 Haşhaşiler (Hasan Sabbah)

Yıllar 2012-2021 KPSS Genel Kültür testlerinden. Soruların metni ÖSYM'nin telifinde olduğu için burada yok; sorulan bilgi notlarda **KPSS 2019** gibi bir damgayla, sorulduğu yılla işaretli.

2 Zaman Çizelgesi

Hangi devlet ne zaman?

Karahanlı
840 - 1212

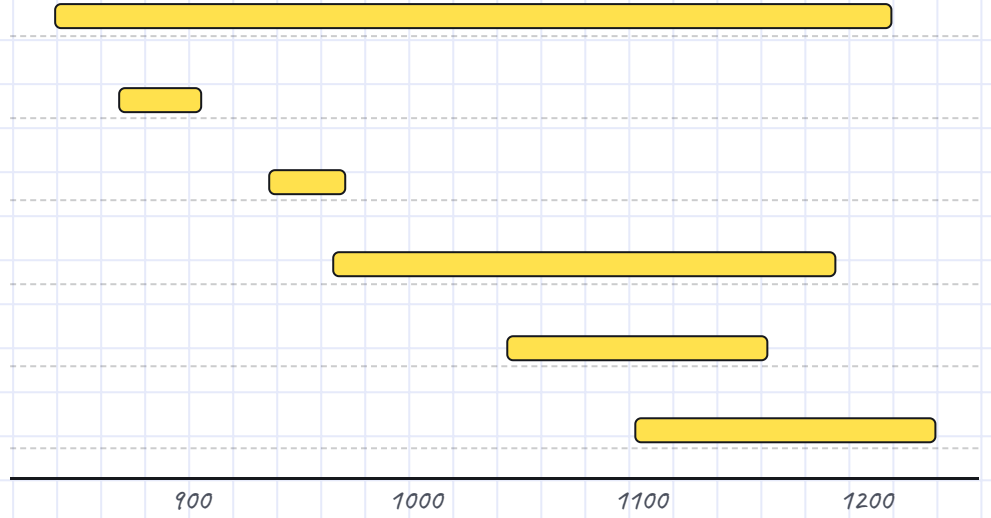
Tolunoğulları
868 - 905

İhşidiler
935 - 969

Gazneli
963 - 1187

Büyük Selçuklu
1040 - 1157

Harezmşahlar
1097 - 1231

Kilit tarihler

- 751 • **Talas Savaşı**: Abbasiler ve Karluklar Çin'i yendi.
- 840 • **Karahanlılar** kuruldu.
- 868 • **Tolunoğulları** Mısır'da kuruldu. **KPSS 2017**
- 922 • **İtil Bulgarları** İslamiyet'i kabul etti.
- X. yy • **Satuk Buğra Han** Müslüman oldu; İslamiyet Karahanlıların resmî dini oldu. **KPSS 2012**
- 963 • **Alp Tegin** Gazne'de Gazneli Devleti'ni kurdu. **KPSS 2017**
- 999 • Karahanlılar ve Gazneliler Samanoğulları'na son verdi.
- 1001-1027 • **Gazneli Mahmut**'un 17 Hindistan seferi.
- 1040 • **Dandanakan**: Selçuklular Gaznelileri yendi, Büyük Selçuklu kuruldu.
- 1055 • **Tuğrul Bey** Bağdat'a girdi.
- 1069-1070 • **Kutadgu Bilig** yazıldı. **KPSS 2021**
- 1071 • **Malazgirt** (sonraki ünitenin başlangıcı).
- 1092 • Nizamülmülk **Haşhaşilerin** suikastiyle öldü; Melikşah da aynı yıl öldü. **KPSS 2017**
- 1141 • **Katvan**: Sultan Sencer Karahıtlara yenildi.
- 1157 • Sencer öldü, Büyük Selçuklu dağıldı.
- 1187 • Gazneliler yıkıldı. **KPSS 2014**

③ Türkler ve İslamiyet

Türkler İslamiyet'e nasıl geçti?

- 1 **Emeviler** Arap olmayan Müslümanları (mevali) ikinci sınıf saydı; Türklerle ilişki savaşla geçti.
 - 2 **Abbasiler** Arap olmayanlara kapıyı açtı; Türkler orduda ve sarayda görev aldı.
 - 3 **Talas Savaşı (751)**: Abbasiler ve Karluklar birlikte Çin'i yendi.
 - 4 Türk-Arap yakınlaşması hızlandı; Türkler boy boy Müslüman olmaya başladı.
- ↳ Talas'taki Çinli esirlerden **kâğıt** yapımı İslam dünyasına geçti; Semerkant kâğıt merkezi oldu.

Neden kolay benimsendi?

- Gök Tanrı inancındaki **tek yaratıcı** düşüncesi İslam'ın tevhit anlayışına yakındı.
- Ahiret, cennet ve cehennem (uçmağ, tamu) inancı benzerdi.
- **Cihat** anlayışı Türklerin cihan hâkimiyeti ülküsüne uydu.
- Müslüman tüccarlar ve dervişler bozkırda İslamiyet'i anlattı.

Sonuçlar

- Türk kültürü İslam kültürüyle kaynaştı: **Türk-İslam medeniyeti** doğdu.
- Türkler zamanla İslam dünyasının **koruyuculuğunu** üstlendi.
- İslamiyet'i kabul etmeyen bazı boylar (Peçenek, Uz, Kuman) Hristiyanlaşıp zamanla eridi.

⚠ **ÖSYM tuzağı**

İslamiyet'i kabul eden **ilk Türk devleti** İtil Bulgarlarıdır (922). **İlk Türk-İslam devleti** ise Karahanlılardır: Müslüman olup Türkçeyi ve Türk geleneklerini korudular.

KPSS 2012

④ Karahanlılar (840-1212)

Karahanlılar

- **Karluk, Yağma ve Çiğil** boylarının birleşmesiyle kuruldu. Merkezleri Kaşgar, Balasagun ve Semerkant.
- **Satuk Buğra Han** amcası Oğulcak Kadir Han tahttayken Müslüman oldu; hükümdar olunca İslamiyet'i **resmî din** yaptı. **KPSS 2012**

- Taht amcadan yeğene geçti: yönetme yetkisi hâlâ **hanedanının ortak hakkı**. KPSS 2012
- Hükümdarın Müslüman olması İslamiyet'in Türkler arasında **yayılmasını hızlandırdı**. KPSS 2012
- İkili teşkilatı ve Han, Kağan, Tigin gibi eski Türk unvanlarını sürdürdüler.
- 999'da Gaznelilerle birlikte Samanoğulları'na son verdiler. Doğu ve Batı diye ikiye ayrıldılar; Batı Karahanlıları 1212'de Harezmşahlar yıktı.

Karahanlılarla gelen ilkler KPSS 2012

<p>1 İlk Türk-İslam devleti
Müslüman olup Türk kimliğini koruyan ilk devlet</p> <p>3 Medrese
Türk dünyasının ilk medreseleri Karahanlılarda açıldı</p> <p>5 Türkçe eserler
Kutadgu Bilig, Divanü Lügati't-Türk, Atabetül-Hakayık</p> | <p>2 Türkçe resmî dil
Hakaniye Türkçesi; ilk Türk-İslam eserleri bu dille yazıldı</p> <p>4 Kervansaray
İlk örnekler ribat adıyla Karahanlılarda (Ribat-ı Melik)</p> |
|---|---|

⚠ **ÖSYM tuzağı**

Karahanlılarda resmî dil **Türkçeydi**. Arapça bilim ve din dili olarak kullanıldı ama resmî dil olmadı. KPSS 2012

5 Gazneliler (963-1187)

Gazneliler

- **Samanoğulları**'nın Türk komutanı **Alp Tegin** Gazne'de kurdu (963). KPSS 2017
- Ülke **Afganistan**, Horasan, İran'ın doğusu, Harezm ve Pakistan'dan **Kuzey Hindistan'a** uzandı. KPSS 2014
- En parlak dönem **Gazneli Mahmut** (998-1030): "**Sultan**" unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı.
- **17 Hindistan seferi** (1001-1027): İslamiyet Hindistan'da yayıldı.
- Saray ve edebiyat dili **Farsça**. **Firdevsi** Şehname'yi Gazneli Mahmut'a sundu; **Biruni** Hindistan'ı anlatan eserini bu dönemde yazdı.
- 1040 **Dandanakan**'da Selçuklulara yenilip Hindistan'a çekildiler; 1187'de Gurlular yıktı. KPSS 2014

KODLA

Mahmut sultan oldu, Hindistan'a on yedi kez gitti

Gazneli Mahmut: "Sultan" unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı ve 17 Hindistan seferi.

Başka bir devletin içinden doğanlar

963 • AFGANİSTAN

Gazneliler

- Samanoğulları'nın Türk komutanı Alp Tegin kurdu
- Merkez Gazne

868 • MISIR

Tolunoğulları

- Abbasilerin Mısır valisi Ahmet bin Tolun kurdu
- Mısır'daki ilk Türk-İslam devleti

↳ İkisini de bir İslam devletinin hizmetindeki **Türk komutan ya da vali** kurdu. **İhsidiler** (935, Mısır) de böyle doğdu. **KPSS 2017**

⚠ ÖSYM tuzağı

Gazneliler Türk devletiydi ama saray dili **Farsçaydı**. Türkçeyi resmî dil yapan **Karahanlılar**. **KPSS 2014**

6 Büyük Selçuklu Devleti (1040-1157)

Cend'den Bağdat'a

- 1 Oğuzların **Kınık** boyu; **Selçuk Bey** Cend'e yerleşip Müslüman oldu.
- 2 1035 **Nesa**: Gaznelileri yenip Horasan'a yerleştiler.
- 3 1040 **Dandanakan**: Gazneliler yenildi; **Büyük Selçuklu** kuruldu (Tuğrul ve Çağrı Bey).
- 4 1048 **Pasinler**: Bizans'la ilk savaş, Selçuklular kazandı.
- 5 1055: **Tuğrul Bey** Bağdat'a girdi, halifeyi Şii **Büveyhoğulları**'nın baskısından kurtardı.

↳ Halife Tuğrul Bey'e "**Doğunun ve Batının Sultanı**" unvanını verdi: dinî lider halife, siyasi güç sultan oldu.

Alparslan, Melikşah, Sencer

- **Alparslan** 1071'de Malazgirt'te Bizans'ı yendi; Anadolu'nun kapısı açıldı (sonraki ünite).

- En geniş sınırlar **Melikşah** döneminde; veziri **Nizamülmülk**, başkent **İsfahan**.
- **Nizamülmülk** **Nizamiye medreselerini** kurdu ve **Melikşah** için **Siyasetname**'yi yazdı. KPSS 2020
- 1092'de **Nizamülmülk** **Haşhaşilerin** suikastıyla öldü; aynı yıl **Melikşah** da öldü ve taht kavgaları başladı. KPSS 2017
- **Sultan Sencer** 1141'de **Katvan**'da **Karahıtalılara** yenildi, 1153'te **Oğuz isyanında** esir düştü. Ölümüyle (1157) devlet dağıldı.

Haşhaşiler (Batiniler)

- **Hasan Sabbah** kurdu; merkezi **İran**'daki **Alamut Kalesi**. KPSS 2017
- **Batinî** anlayışta gizli örgüt: önemli devlet adamlarına **suikast** düzenledi. KPSS 2017
- Örgüte 1256'da **Moğol** **Hülagü** **Alamut'u** alarak son verdi.

⚠ ÖSYM tuzağı

Haşhaşiler Büyük Selçuklu dönemindeki **Batinî** örgüttür. **Babailer** Anadolu Selçuklu'da **Baba İlyas'a** bağlı **Türkmenler**, **Hariciler** **Siffin'den** sonra çıkan grup; karıştırma.

KPSS 2017

7 Diğer Türk-İslam Devletleri

Kim, akılda ne kalacak?

DEVLET	AKILDA KALACAK BİLGİ
Tolunoğulları (868-905)	Abbasilerin Mısır valisi Ahmet bin Tolun kurdu; Mısır'daki ilk Türk-İslam devleti KPSS 2017
İhşidiler (935-969)	Abbasilerin Mısır valisi Muhammed bin Tuğç kurdu; Fatımiler yıktı
Harezmşahlar (1097-1231)	Büyük Selçuklu'nun Harezm valisinin soyundan; Moğollara yenildi
Delhi Türk Sultanlığı (1206)	Kutbeddin Aybek kurdu; Hindistan'da Türk-İslam hâkimiyeti sürdü
Memlükler (1250-1517)	Mısır ve Suriye ; 1260'ta Ayn Calut'ta Moğolları durdurdu; Yavuz Sultan Selim son verdi
Altın Orda	İdil boyunda kurulan, zamanla Türkleşen Moğol devleti

Timurlular (1370-1507)Başkent Semerkant; 1402 Ankara Savaşı'nda Osmanlı'yı yendi **KPSS 2015****Babürlüler (1526-1858)**

Babür Şah kurdu, Hindistan; Taç Mahal bu dönemin eseri

⚠ ÖSYM tuzağıKuruluşu Gaznelilere benzeyen devlet **Tolunoğulları**: ikisini de başka bir İslam devletinin Türk komutanı ya da valisi kurdu. Karahanlı ve Büyük Selçuklu ise boyların birleşmesiyle doğdu. **KPSS 2017****8 Eserler ve Bilgiler****Hangi eser kimin?**

YUSUF HAS HACİB · 1069-1070

Kutadgu Bilig

"Mutluluk veren bilgi"; devlet yönetimi; Tabgaç Buğra Han'a sunuldu

KPSS 2021

KAŞGARLI MAHMUT · 1072-1074

Divanü Lügati't-Türk

Araplara Türkçe öğreten sözlük; Abbasi halifesine sunuldu

KPSS 2015

EDİP AHMET YÜKNEKİ · XII. YY

Atabetü'l-Hakayik

"Gerçeklerin eşiği"; ahlak ve öğüt

AHMET YESEVİ · XII. YY

Divan-ı Hikmet

Tasavvuf şiirleri; halkın anlayacağı sade Türkçe

NİZAMÜLMÜLK · BÜYÜK SELÇUKLU

Siyasetname

Melikşah'a devlet yönetimi öğütleri

KPSS 2020

ALİ ŞİR NEVAİ · XV. YY

Muhakemetü'l-Lügateyn

Karahanlı değil Timurlu dönemi; Türkçeyi Farsçayla karşılaştırır

KPSS 2021**Kutadgu Bilig'in dört kahramanı**

KAHRAMAN

TEMSİL ETTİĞİ

Kün Toğdı**Hükümdar**: adalet ve kanun **KPSS 2021****Ay Toldı****Vezir**: devlet, iktidar ve mutluluk **KPSS 2021****Ögdülmiş****Vezirin oğlu**: akıl **KPSS 2021****Ödgürmiş****Ögdülmiş'in** akrabası, derviş: akıbet ve kanaat**KPSS 2021**

Kün adil, Ay devletli, Öğ öğüt verir, Od odasına kapanır

Kün Toğdı adalet, Ay Toldı devlet ve mutluluk, Ögdülmüş akıl, Odgurmuş akıbet. Odgurmuş dünyadan elini çekmiş bir derviştir.

Kutadgu Bilig

- **Yusuf Has Hacib** yazdı, Karahanlı hükümdarı **Tabgaç Buğra Han**'a sundu; yazara "Has Hacib" unvanı verildi. **KPSS 2021**
- Konusu **devlet yönetimi**: iyi hükümdar, adalet, devlet adamlarının nitelikleri. **KPSS 2021**
- İlk Türk **siyasetname**si sayılır; **aruz** ölçüsüyle yazılan ilk Türkçe eser.

Divanü Lügati't-Türk

- **Kaşgarlı Mahmut** yazdı: Araplara Türkçe öğretmek ve Türkçenin Arapça kadar zengin olduğunu göstermek için.
- Türk boylarının yerleşim yerlerini gösteren **dünya haritası**, atasözleri (sav) ve şiirler (sagu, koşuk) içerir.
- "At Türk'ün kanadıdır" sözü buradan: at hem savaşta hem göçte Türkün en büyük gücüyü. **KPSS 2015**

Türk-İslam bilginleri

- **Farabi**: felsefe; Aristo'dan sonra "ikinci öğretmen" (Muallim-i Sani).
- **İbn-i Sina**: tıp; El-Kanun yüzyıllarca Avrupa'da ders kitabı oldu.
- **Biruni**: astronomi ve coğrafya; Gazneli sarayında Hindistan'ı yazdı.
- **Harezmi**: matematik; cebirin kurucusu sayılır.
- **Ömer Hayyam**: Melikşah döneminde **Celali Takvimi**'ni hazırlayan heyetin başında.

Adı işini söyleyen eserler

TÜR	NE ANLATIR?
Siyasetname	Yöneticilere devlet yönetimi bilgisi ve öğüt KPSS 2020
Seyahatname	Gezilip görülen yerler
Menakıbnâme	Velilerin, tarikat büyüklerinin hayatı ve kerametleri
Mülkname	Hizmet karşılığı mülk olarak verilen toprağın belgesi
İcazetname	İzin ve onay belgesi, diploma

⚠ ÖSYM tuzağı

Yöneticilere öğüt veren eserlerin genel adı **siyasetname**. Kutadgu Bilig de bu türdendir ama yazarı **Yusuf Has Hacib**; Siyasetname adlı eser **Nizamülmülk**'ündür. KPSS 2020

9 Devlet, Toprak ve Ordu

Devlet yönetimi

- Ülke yine **hanedanın ortak malı**: taht kavgaları sürdü.
- Unvanlar: **Han, Hakan, Sultan, Melik**. Şehzadelere **melik**, eğitimcilerine **atabey** denir.
- **Divan-ı Saltanat**: devlet işlerinin görüşüldüğü meclis; başında vezir.
- Halife dinî lider, sultan siyasi güç: Tuğrul Bey'den sonra Selçuklu sultanı halifenin koruyucusu.

Toprağın geliri kime gider?

TOPRAK	GELİRİ KİME?
Has	Hükümdara ve ailesine
İkta	Asker ve devlet görevlisine, maaş karşılığı
Mülk	Kişiyeye; satılabilir, miras bırakılabilir
Vakıf	Hayır işlerine: cami, medrese, darüşşifa, köprü ve görevlilerin maaşı KPSS 2018
Miri	Devletin toprakları; has ve ikta bunun parçası

KODLA

**Has hana, ikta askere, vakıf hayra,
mülk sahibine**

Dört toprak türünü gelirin gittiği yerle birlikte ezberle;
miri devlete ait toprakların genel adı.

İkta sistemi

- 1 Devlet bir toprağın **vergi gelirini** ikta sahibine bırakır.
- 2 İkta sahibi bu gelirle **atlı asker besler**, savaşta orduya katılır.
- 3 Devlet hazineden para çıkarmadan büyük bir ordu kurar.
- 4 Toprak boş kalmaz, üretim ve vergi düzenli sürer.

↳ Büyük Selçuklu'da **Nizamülmülk** yaygınlaştırdı; Osmanlı'da **timar** adıyla sürdü.

⚠ ÖSYM tuzağı

Geliri bilim, eğitim ve sağlık kurumlarına ve görevlilerinin maaşına ayrılan toprak **vakıftır**. **İkta** asker ve memur maaşı içindir; **has** hükümdarındır. **KPSS 2018**

Ordu

- **Gulamlar**: küçük yaşta alınıp saray okulunda (gulamhane) yetiştirilen ücretli askerler.
- **Hassa ordusu**: hükümdarın kendi askerleri.
- **İkta askerleri**: ikta sahiplerinin beslediği atlı birlikler; ordunun en kalabalık kısmı.
- Bağlı devletlerin ve **Türkmen** boylarının askerleri.

⑩ Şehirler ve Mimari

Hangi şehir neyle anılır?

ŞEHİR	AKILDA KALACAK BİLGİ
Semerkant	Karahanlıların merkezlerinden; Timur'un başkenti, "şehirlerin şahı" KPSS 2015
Buhara	Samanoğulları'nın başkenti; büyük ilim merkezi
Kaşgar	Karahanlıların merkezi; Kaşgarlı Mahmut'un şehri
Gazne	Gaznelilerin başkenti (Afganistan)
İsfahan	Melikşah'ın başkenti; "dünyanın yarısı" (nisf-i cihan) diye anılır
Bağdat	Abbasi başkenti; ilk Nizamiye medresesi (1067)

Selçuklu mimarisi: ne nereden geldi?

ANIT MEZAR

Kümbet

Selçukluların Türk-İslam mimarisine kazandırdığı yapı; biçimi Türk çadırını andırır

KPSS 2018

TİCARET YOLU

Kervansaray

İlk örnekler Karahanlılarda ribat adıyla; Selçuklularda yaygınlaştı

EĞİTİM

Medrese

Nizamiye medreseleriyle devlet okulu oldu

SAĞLIK

Darüşşifa

Hastane; çoğu vakıf geliriyle yaşıdı

KPSS 2018

GÖZLEM

Rasathane

Gökyüzü gözlemi; Celali Takvimi bu çalışmalardan çıktı

ARAPLARDAN

Cami ve şadırvan

Selçuklu buluşu değil; İslam mimarisine Araplar kazandırdı

KPSS 2018

⚠ ÖSYM tuzağı

Selçukluların Türk-İslam mimarisine kazandırdığı yapı **kümbet**. **Otağ** bir yapı değil, hükümdar şadırvanıdır; cami ve şadırvan Araplardan gelir. **KPSS 2018**

⚠ ÖSYM tuzağı

"Şehirlerin şahı" Semerkant'tır. İsfahan "dünyanın yarısı" diye anılır; ikisini karıştırmak. **KPSS 2015**

11) Toplum ve Ahilik

Toplum hayatı

- Yerleşik hayat yaygınlaştı; şehirler ticaret ve ilim merkezi oldu.
- **Türkmen**: Müslüman olan Oğuzlara verilen ad.
- Konar-göçer Türkmenler sınır boylarında yaşıdı; Anadolu'nun fethinde öncü oldular.

Ahilik

- **Ahilik**: esnaf ve sanatkârların meslek ve dayanışma teşkilatı. Kurucusu **Ahi Evran** (XIII. yy, Kırşehir). **KPSS 2016**
- İslam dünyasındaki **fütüvvet** (yiğitlik, cömertlik, doğruluk) anlayışına dayanır. **KPSS 2016**
- **Anadolu Selçuklu** ve **Osmanlı'nın kuruluş** yıllarında ahlak ve davranış kurallarını şekillendirdi. **KPSS 2016**
- Malın kalitesini ve fiyatını denetledi, haksız rekabeti önledi.

Ahilikte meslek basamakları

- 1 **Yamak**: işe yeni başlayan.
- 2 **Çırak**: mesleği öğrenen.
- 3 **Kalfa**: ustalığa hazırlanan.
- 4 **Usta**: kendi dükkânını açabilen.

↳ Her basamakta meslekle birlikte ahlak da öğretilirdi: dürüstlük, cömertlik, konukseverlik.

⚠ ÖSYM tuzağı

Ahilik bir **esnaf teşkilatı**dır. Tımar, iltizam ve devşirme askerî ya da mali düzenlerdir, Enderun saray okuludur; ahlak kurallarını şekillendiren Ahiliktir. **KPSS 2016**

12 ÖSYM tuzakları: tek sayfada

Her çıkmış sorunun bir tuzağı var. Sınavdan önceki son tekrar için bu liste yeter.

1 Karahanlılarda resmî dil Türkçeydi; Arapça bilim ve din diliydi, resmî dil değildi. **KPSS 2012**

2 Kuzey Hindistan'a uzanan devlet Gaznelilerdir (963-1187); Büyük Selçuklu İran, Irak ve Suriye'ye yöneldi. **KPSS 2014**

3 "Şehirlerin şahı" Semerkant'tır; İsfahan "dünyanın yarısı" diye anılır. **KPSS 2015**

4 "At Türk'ün kanadıdır" sözü Kaşgarlı Mahmut'un Divanü Lügati't-Türk'ündedir. **KPSS 2015**

5 Fütüvveteye dayanıp ahlak kurallarını şekillendiren Ahiliktir; tımar, iltizam, devşirme ve Enderun değil. **KPSS 2016**

6 Gazneliler gibi bir İslam devletinin Türk komutanı ya da valisince kurulan devlet Tolunoğullarıdır. **KPSS 2017**

7 Hasan Sabbah'ın Batınî örgütü Haşhaşilerdir; Babailer Anadolu Selçuklu'daki Türkmen isyanıdır. **KPSS 2017**

8 Selçukluların mimariye kazandırdığı yapı kümbettir; cami ve şadırvan Araplardan gelir. **KPSS 2018**

9 Geliri hayır işlerine ayrılan toprak vakıftır; ikta asker ve memur maaşı içindir. **KPSS 2018**

10 Yöneticilere öğüt veren eserlerin genel adı siyasetnamedir; seyahatname gezi anlatır. **KPSS 2020**

11 Kutadgu Bilig Yusuf Has Hacib'in, Divanü Lügati't-Türk Kaşgarlı Mahmut'un, Muhakemetül-Lügateyn Ali Şir Nevai'nin. **KPSS 2021**

13 Kendini dene: doğru mu, yanlış mı?

Önce D ya da Y'yi işaretle; cevaplar sayfanın sonunda.

1. Talas Savaşı'nda Karluklar Çin'in yanında savaştı.	☐ D ☐ Y
2. İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devleti Karahanlılardır.	☐ D ☐ Y
3. Karahanlılarda resmî dil Türkçeydi.	☐ D ☐ Y
4. Kutadgu Bilig'i Kaşgarlı Mahmut yazdı.	☐ D ☐ Y
5. Divanü Lügati't-Türk Araplara Türkçe öğretmek için yazıldı.	☐ D ☐ Y
6. Gazneli Devleti'ni Samanoğulları'nın Türk komutanı Alp Tegin kurdu.	☐ D ☐ Y
7. "Sultan" unvanını kullanan ilk Türk hükümdarı Tuğrul Bey'dir.	☐ D ☐ Y
8. Büyük Selçuklu Devleti Dandanakan Savaşı'yla kuruldu.	☐ D ☐ Y
9. Nizamülmülk'ü Haşhaşiler öldürdü.	☐ D ☐ Y
10. Geliri asker ve memur maaşına ayrılan toprak vakıf toprağıdır.	☐ D ☐ Y
11. Kümbet, Selçukluların Türk-İslam mimarisine kazandırdığı anıt mezardır.	☐ D ☐ Y
12. Ahilik, Osmanlı'nın askerî teşkilatıdır.	☐ D ☐ Y

Cevaplar

1. Y Karluklar Abbasileri destekledi; Çin yenildi.	7. Y Gazneli Mahmut'tur.
2. Y İtil Bulgarlarıdır (922). Karahanlılar ilk Türk-İslam devletidir.	8. D 1040'ta Gazneliler yenildi.
3. D Hakanîye Türkçesi; Arapça bilim ve din diliydi.	9. D 1092'de; Hasan Sabbah'ın Batınî örgütü.
4. Y Yusuf Has Hacib yazdı; Kaşgarlı Mahmut'un eseri Divanü Lügati't-Türk.	10. Y Bu iktadır; vakfın geliri hayır işlerine gider.
5. D Abbasi halifesine sunuldu.	11. D Biçimi Türk çadırını andırır.
6. D Gazne'de, 963'te.	12. Y Fütüvvet'e dayanan esnaf ve sanatkâr teşkilatıdır.

Kaynak: Konu kapsamı ve ağırlık: ÖSYM 2026-KPSS Kılavuzu, Tablo 1. Soru yılları: ÖSYM 2012-2021 KPSS Genel Kültür testleri.